

Vergaderjaar 2015–2016

34 215

**EU-voorstel: Europese Migratieagenda
COM(2015)240¹**

32 317

JBZ-Raad

Z²

VERSLAG VAN EEN MONDELING OVERLEG

Vastgesteld 15 september 2016

De vaste commissie voor Immigratie & Asiel/JBZ-Raad³ heeft op 12 juli 2016 een mondeling overleg gevoerd met Staatssecretaris Dijkhoff van Veiligheid en Justitie over **de Europese aanpak van de vluchtelingen-crisis, inclusief een terugblik op het Nederlandse EU-voorzitterschap en een vooruitblik op het aankomende Slowaakse EU-voorzitterschap.**

Van dit overleg brengt de commissie bijgaand geredigeerd woordelijk verslag uit.

De voorzitter van de vaste commissie voor Immigratie & Asiel/JBZ-Raad, Markuszower

De griffier van de vaste commissie voor Immigratie & Asiel/JBZ-Raad, Van Dooren

¹ Zie dossier E150010 op www.europapoort.nl.

² Letter Z heeft alleen betrekking op 34 215.

³ Samenstelling:

Engels (D66), Ruers (SP), Van Bijsterveld (CDA), Duthler (VVD), Ten Hoeve (OSF), Schaap (VVD), Strik (GL) (*vice-voorzitter*), Knip (VVD), Beuving (PvdA), Popken (PVV), Schouwenaar (VVD), Schrijver (PvdA), Gerkens (SP), Bredenoord (D66), Van Dijk (SGP), Knapen (CDA), Markuszower (PVV) (*voorzitter*), Nooren (PvdA), Oomen-Ruijten (CDA), Rombouts (CDA), Van Rooijen (50PLUS), Stienen (D66), Teunissen (PvdD), Van Weerdenburg (PVV), Wezel (SP), Sietsma (CU)

Voorzitter: Strik
Griffier: Van Dooren

Aanwezig zijn elf leden der Kamer, te weten: Van Bijsterveld, Nooren, Oomen-Ruijten, Rombouts, Schaap, Schrijver, Stienen, Strik, Van de Ven, Van Weerdenburg en Wezel,

en Staatssecretaris Dijkhoff van Veiligheid en Justitie.

Aanvang 15.45 uur.

De **voorzitter**: Goedemiddag. Ik wil de Staatssecretaris van harte welkom heten. Ik heb de indruk dat iedereen er wat meer ontspannen uitziet na afloop van het Nederlandse voorzitterschap en met het welverdiende zomerreces in het vooruitzicht. Fijn dat u kans ziet om samen met ons terug te blikken en misschien ook wat vooruit te blikken op het volgende voorzitterschap. De discussies in Brussel gaan immers verder.

We hebben heel veel stukken bij dit thema. We hebben ook de brief van de Staatssecretaris ontvangen over de successen van het voorzitterschap. Over de vluchtelingen crisis hebben we ook een schriftelijk overleg gehad. Ik kijk even rond om te zien wie van de leden als eerste iets zou willen opmerken of een vraag zou willen stellen.

De heer **Schrijver** (PvdA): Een belangrijk deel van het voorzitterschap heeft in het teken gestaan van de vluchtelingen crisis: de migrantenstroom en de opvang, ook in Nederland. Mijn fractie heeft heel veel waardering voor de inspanningen van de regering, en zeker ook van de Staatssecretaris, op dit terrein. Aan de ene kant hapert de Turkijedeal, maar aan de andere kant valt een afname van de instroom in Europa waar te nemen, zeker ook in Nederland. Het zou fijn zijn om de laatste stand van zaken te vernemen. Hoe wordt beleidsmatig op deze nieuwe werkelijkheid gereageerd?

Mevrouw **Oomen-Ruijten** (CDA): Ook ik heb waardering voor de inspanningen van de regering en met name ook van de Staatssecretaris. Het was niet het makkelijkste jaar uit zijn leven, denk ik. Hoe dan ook, het is op een goede manier gegaan. We zien nu de resultaten van de «samenwerking» met Turkije. Een en ander zal moeten worden uitgebreid, want we zien nu al dat er in Italië, op Lampedusa, steeds meer migranten komen. Men is van plan om verdragen te sluiten met landen die, om het ondiplomatiek uit te drukken, nog minder te vertrouwen zijn dan Turkije. Hoe zal dat gaan? Ik zou ook iets willen weten over relocation en resettlement en het voorstel om lidstaten die niet mee willen doen, een bepaald bedrag in rekening te brengen. Hoe staat het daarmee?

Mevrouw **Stienen** (D66): Staatssecretaris, dank dat u bereid bent met ons in gesprek te gaan over de afgelopen zes maanden. Toen we elkaar hier voor het eerst ontmoetten, was ik blij verrast door al het optimisme in het plan van het kabinet. Ere wie ere toekomt, de instroom is inderdaad verminderd. De vraag is echter welke prijs dat heeft.

Pechtold, Sjoerdsma, Paternotte en ikzelf zijn namens D66 net in Gaziantep geweest. Misschien hebt u al eerder vragen hierover gehad. Ons viel het volgende op. Het is natuurlijk lokaal, maar het is wel een microkosmos van het grotere verhaal. De Syriërs die wij spraken, waren heel dankbaar voor de manier waarop de Turkse bevolking en de Turkse regering hen hebben opgevangen. Iedereen die je spreekt, of dat nu in een kamp is, in de stad of op de universiteit, zegt: laat alsjeblieft die oorlog stoppen, zodat we terug kunnen. De pushfactoren zitten niet in uw portefeuille, maar die moeten we niet vergeten in het kader van oplossingen. Er zijn ook veel mensen die zeggen: als we perspectief hebben,

willen we hier blijven, want het is dicht bij huis. Volgens mij zit daar meteen de eerste angel in de EU-Turkijedeal. In jullie prachtige verslag staat dat er deals zijn gesloten met de Turken over toegang tot de arbeidsmarkt. Echter, als je vraagt hoe dat in de praktijk werkt, zeggen veel ouders dat ze nog steeds hun kinderen uit werken sturen – dat kan illegaal – omdat zijzelf niet aan een baan komen. Hetzelfde geldt voor de toegang tot zorg en onderwijs: op papier is het misschien netjes geregeld, maar de praktijk is anders. Mensen zijn aan de ene kant dus dankbaar, maar aan de andere kant voelen ze zich ook heel onzeker. Dat geldt zeker voor mensen in de grensgebieden aan de andere kant van de Turkse grens wier familieleden vastzitten. De verlangens om terug te gaan worden flink getemperd door de dagelijkse realiteit. Vandaag zagen we op het nieuws dat er automatische geweren worden gebruikt in de grensgebieden. Dat het daar heel volatiel is, is duidelijk.

Mijn concrete vraag over de deal is: welke resultaten kunnen we zien ten aanzien van de toegang tot de arbeidsmarkt? Ons viel verder op dat veel partners geen inzicht hebben in de vraag waar die miljarden naartoe gaan. Wat is er gebeurd met die 6 miljard? Is daar inzicht in? Zijn daar cijfers over?

Ik heb nog een vraag over cijfers. In de terugblik staat over hervestiging en ook herplaatsing vanuit Griekenland en Italië dat het gaat om heel kleine aantallen. De druk op Turkije en de Turkse bevolking is dus vele malen groter dan die op Europa.

We zien dat de Europese Unie het model van de EU-Turkijedeal in het migration compact vertaalt als zijnde een modeloplossing. Daaraan zitten volgens ons veel haken en ogen. Ik ben benieuwd naar de visie van de Staatssecretaris hierop en ook naar zijn antwoord op de vraag van mevrouw Oomen.

De voorzitter: Zijn er anderen die het woord willen voeren? Nee? Dan zet ik even mijn voorzitterspet af om namens GroenLinks enkele vragen te stellen. Net als mevrouw Stienen maken wij ons zorgen om de mensen die vanuit Syrië de grens over willen. Zij zitten nu vast. Op welke manier oefenen de regering en de EU druk uit om ervoor te zorgen dat mensen bescherming krijgen en de grens kunnen oversteken zonder de kans te lopen neergeschoten te worden? Wat is op dit moment de stand van zaken met betrekking tot de rapportage over terugsturen naar Syrië? Als de aantallen naar nul gaan, komt hervestiging in beeld. Dat is zo afgesproken. Ik lees in de stukken dat daar volgens de regering vooralsnog geen sprake van is en dat dit onvoldoende bestendig is. Welke afspraken zijn hierover precies gemaakt? Wanneer is daar wel sprake van? Ik denk toch dat het in samenhang moet worden bekeken. Als de EU niet bereid is om over te gaan tot hervestiging, zal Turkije harder vasthouden aan het niet langer toelaten van mensen tot het grondgebied. Veel mensen zitten vast in Griekenland, hoewel ze in aanmerking komen voor herplaatsing. Kan hier niet meer druk op worden uitgeoefend? Wat gaat Slowakije hierin doen?

In de schriftelijke ronde heb ik gevraagd naar vertragende factoren bij de herplaatsing. De Staatssecretaris schrijft dat er een belemmering is gebleken bij het huidige juridisch kader, dat niet de mogelijkheid biedt om vingerafdrukken ten behoeve van veiligheidschecks af te nemen. Dat zou pas kunnen na een wijziging van de Dublinverordening. Is dat een nieuw opgedoken factor? Bepaalt deze factor dat er nu geen herplaatsing plaatsvindt? Of is het meer een kwestie van gebrek aan politieke wil bij de lidstaten om mensen over te nemen? Als dat laatste het geval is, wat kunnen we daar dan aan doen?

Wat is de stand van zaken met betrekking tot de ondersteuning van de hotspots? Ook daar is nog steeds veel te weinig capaciteit.

Ik heb verder nog twee vragen over nieuwe voorstellen die de Commissie heeft gelanceerd over de Dublinverordening. Dat komt niet overeen met

wat de regering aanvankelijk in haar standpunt naar voren heeft gebracht, maar zij is redelijk positief over het nieuwe voorstel. Mijn fractie vraagt zich af of dit voorstel werkelijk een oplossing biedt om het asielsysteem – nu is het eerste land van binnenkomst verantwoordelijk – op orde te krijgen. Als dat niet gebeurt, als er een prikkel blijft om onder de maat te presteren, hoe kunnen we dan verwachten dat het nieuwe systeem wel zal werken, in tegenstelling tot het huidige? Moeten we hierover niet veel kritischer zijn?

De Commissie stelt voor om meer te differentiëren in de rechten van vluchtelingen volgens het Vluchtelingenverdrag enerzijds en subsidiair beschermden anderzijds, hoewel wij in Nederland een eenvormig statussysteem hebben. Ons standpunt is immers dat de situatie waaruit men komt, gelijk is. Men heeft bescherming nodig en doorprocederen willen we voorkomen. De Commissie lijkt nu een andere weg te willen inslaan. Wat vindt de regering daar eigenlijk van? Acht zij het wenselijk dat er een groot verschil zal ontstaan? We zien nu al in verschillende landen – Duitsland, Noorwegen en Finland – dat bijvoorbeeld voor gezinshereniging van subsidiair beschermden er veel langere wachtermijnen worden ingevoerd. Wat vinden we daar eigenlijk van? De mensen verblijven hierdoor langer in gevaarlijke omstandigheden, terwijl ze uiteindelijk toch mogen komen. Zo'n lange wachtperiode is wel schadelijk voor de integratie van het hele gezin.

Dat raakt een beetje aan mijn laatste vraag over de consternatie van vorige week. Wij zouden ook zo'n soort beleid voeren door bewust langere wachttijden in te voeren om zo minder aantrekkelijk te zijn. Kan de Staatssecretaris hierover enige opheldering geven en ons duidelijk maken dat dit geen bewuste beleidsafweging is geweest? Het is immers slecht voor de integratie en je laat mensen onnodig lang in slechte omstandigheden zitten.

Is er verder nog iemand die iets wil vragen?

Mevrouw **Wezel** (SP): Kan de Staatssecretaris aangeven wat de stand van zaken is met betrekking tot de uitwerking van het bed-bad-broodcompromis?

De **voorzitter**: Ik geef het woord aan de Staatssecretaris.

Staatssecretaris **Dijkhoff**: Voorzitter. De laatste vraag was geen onderdeel van het Europees voorzitterschap, maar we zijn nog in gesprek. Laat ik bij het begin beginnen, bij de Turkijedeal. De observatie dat de deal zou haperen, deel ik niet. Het is een samenwerking zonder precedent. Je verzint iets wat je in de praktijk moet uitvoeren. We hebben het ook nog eens zo vormgegeven dat niet iedereen die aankomt, meteen wordt teruggebracht. We wilden wel juridische waarborgen inbouwen. Griekenland is een land waar het al niet makkelijk is om iets nieuws op te zetten en waar het bureaucratisch niet meteen gesmeerd loopt. Men moest iets doen wat nog geen enkele lidstaat ooit had gedaan. Bovendien moet het samen met Turkije, wat niet de makkelijkste partner is. Iedere keer duiken er twee of drie problemen tegelijk op en als je er een hebt opgelost, kom je weer achter het volgende probleem. Desalniettemin heeft een en ander wel direct gevolgen gehad voor de toestroom, de oversteek. Gelukkig is het aantal verdrinkingen scherp gereduceerd. Wat dat betreft werkt het dus. De beroepscommissies in Griekenland functioneren. Ook de terugkeer loopt. De Grieken hadden eigenlijk geen stelsel voor beroep. Ze hadden nog commissies over – dat klinkt misschien een beetje raar – van een andere maatregel, die gericht was op het wegwerken van achterstanden. Die mensen hebben ze het werk laten doen. Zij moesten het beroep beoordelen. Het waren geen juridische commissies zoals wij die kennen. Inmiddels is de wet gewijzigd en worden er nieuwe

commissies ingesteld. Je loopt dus voortdurend tegen praktische problemen aan.

De **voorzitter**: U zegt dat de terugkeer loopt. Zijn er na de inwerking-treding van de deal inmiddels mensen teruggekeerd?

Staatssecretaris **Dijkhoff**: Ja, heel veel al, heel vaak op vrijwillige basis. Een aantal is na een eerste afwijzing niet in beroep gegaan. Inmiddels zijn er ook mensen teruggekeerd die na een eerste afwijzing wel in beroep waren gegaan maar wier beroep is afgewezen, onder wie Syriërs. Het is terecht dat daarvoor niet voortdurend aandacht is na de eerste week, maar het is vrij gewoon gegaan. Ook over het overnemen van mensen uit Turkije in het kader van hervestiging is in de praktijk niet zo'n principiële discussie, in de zin van «is dit nu een-op-een, of is dit het nieuwe programma?». Een aantal landen is het gewoon gaan doen. «Een-op-een» hebben de lidstaten nooit zo vertaald dat telkens wordt gewacht totdat er een Syriër is teruggebracht van Griekenland naar Turkije. We zijn gewoon pragmatisch te werk gegaan met de gedachte «laten we voorkomen dat Turkije het argument kan hanteren dat wij achterlopen». We zijn dat gaan frontloaden, om voorzittersjargon te gebruiken. Dat loopt nog. Geleidelijk ga je over van een-op-eenresettlement naar gewone hervestiging. Die hervestiging willen we wel zodanig vormgeven dat we landen erop kunnen aanspreken, ook al is het vrijwillig. Dat zal het Slowaaks voorzitterschap moeten voortzetten. Men zal ook de eisen daarvoor moeten uitwerken. Wij zijn vooral bezig geweest om de UNHCR aan boord te trekken, omdat wij het liefst zo dicht mogelijk blijven bij de UNHCR-methode van hervestiging in plaats van nieuwe normen te hanteren. We hebben discussie gehad over het gegeven dat sommige landen graag willen selecteren op bepaalde kenmerken. Dat vinden we geen goed uitgangspunt voor hervestiging. Dan ga je het als een soort verkapte arbeidsmigratie opvatten. Andersom geldt dat Turkije niet bepaalde categorieën mensen van hervestiging mag uitsluiten.

De **voorzitter**: Volgens mij las ik in de stukken dat is afgesproken dat als de aantallen naar nul zijn gegaan, het humanitaire toelatingsprogramma of de hervestiging begint, maar dat daar op dit moment nog geen sprake van is. Wat zijn de precieze afspraken? Is er inderdaad een bepaalde knip? Wanneer is daar sprake van? Of zegt u dat er helemaal geen knip is en dat gewoon wordt doorgedaan met het uitnodigen? Kunt u daarover iets meer duidelijkheid geven?

Staatssecretaris **Dijkhoff**: Toen die afspraak werd gemaakt, hadden wij niet de verwachting dat het al zo snel zou teruglopen. Bij «een-op-een» zou de hervestiging veel lager moeten zijn dan die nu daadwerkelijk is. Aangezien je weet dat er ergens een moment is waarop wordt overgeschakeld, heeft het geen zin om te zeggen: we stoppen met hervestiging en wachten totdat het programma rond is. We willen juist dat meer lidstaten beginnen met hervestiging. Het is nu aan de Slowaken om het vrijwillige humanitaire programma vorm te geven. Ondertussen zijn de lidstaten gewoon bezig met hervestigen en sluiten nieuwe lidstaten zich daarbij aan. Het loopt wel in elkaar over, maar het gaat heel geleidelijk. We hopen eigenlijk dat het nieuwe programma gewoon ontstaat, dat iedereen het daarmee eens is en dat we daarmee verdergaan. En een knip? Als er geen oversteek meer is, kun je achteraf misschien zeggen dat de eerste zoveel een-op-een waren en de rest al niet meer. Eigenlijk zijn we al voorbij het «een-op-een». Dat was alleen per Syriër en we wilden duidelijk maken dat het systeem ons menens is en niet alleen het scorebordje.

Het idee om de EU-Turkijeafpraak als model te gebruiken voor afspraken met landen aan de overkant van de Middellandse Zee, in Afrika, vinden

wij politiek gezien enorme winst. Vorig jaar zeiden sommige lidstaten immers nog: probeer het maar, maar het gaat toch nooit lukken. Nu omarmen ze het als een bruikbaar model. Het is echter niet een-op-een te kopiëren. Mevrouw Oomen maakte terecht een verschil tussen Turkije en de landen in Afrika. Ik benader het altijd net iets anders. Turkije is niet de meest eenvoudige partner, maar ten aanzien van de landen in Afrika waarmee we afspraken moeten maken, zullen we nog vaak met genoeg terugdenken aan het relatieve gemak waarmee met Turkije afspraken te maken zijn. Bovendien worden die ook nagekomen, en dat is altijd wel fijn bij afspraken. Met Afrika hebben we eigenlijk allang afspraken liggen, maar steeds moeten we manieren vinden om ervoor te zorgen dat ze ook worden nagekomen. Er is geen andere methode – ik heb die tenminste niet gehoord – om oversteek te voorkomen dan het maken van afspraken met landen, waarbij centraal staat dat een oversteek niet mag leiden tot verblijf. Er zijn ook methoden om op een legale manier, zonder zo'n riskante overtocht, in aanmerking te komen voor verblijf, voor zover men daar recht op heeft en voor zover de aantallen passen bij de bereidheid van lidstaten om mensen op te nemen. Het is dus nog wel een stukje moeilijker, maar het niet proberen lijkt mij helemaal dramatisch. Extra redding leidt niet alleen tot meer mensen die zo'n oversteek overleven. Het leidt ook tot meer mensen die de oversteek wagen. We zien nu aankomsten die vergelijkbaar zijn met vorig jaar, terwijl het aantal reddingen stijgt en het aantal mensen dat verdrinkt volgens de rapportages – dat is moeilijk tellen, heel bot gezegd – niet lijkt af te nemen, om het voorzichtig te formuleren. Dat gaat nog een hele klus worden. Ik hoop dat het helpt om het voor te zijn. We zijn nu laat ingestapt. Eerst was er een conflict. Daarna hebben we toegekeken hoe de opvang in de regio plaatsvond. We zijn pas echt gaan bijdragen toen het overliep naar de Europese lidstaten. Als we het principe willen naleven van actiever zijn bij de opvang in de regio en het verbeteren van de situatie aldaar, inclusief perspectieven, moeten we er als lidstaten op tijd bij zijn. Mevrouw Stienen vroeg naar de perspectieven in relatie tot Turkije. De vorige keer hebben we al cijfers gerapporteerd, maar daarna heb ik geen update meer gegeven. De afgelopen maanden waren het er 1.000 per maand. 1.000 is geen klein aantal, maar op 2,5 miljoen is het niet bijzonder veel. We hebben het nu over een tranche van 3 miljard, nog niet over 6 miljard. Er is nu voor een half miljard aan projecten geïdentificeerd. Het gaat immers op projectbasis. Het geld is nog niet uitgekeerd, want het gaat op projectbasis voor zorg, onderwijs en arbeid. Het heeft vooral heel lang geduurd voordat de eerste projecten kwamen en de logica er goed in zat.

Mevrouw **Stienen** (D66): Als je met mensen in de regio spreekt, zeker in Turkije maar ook in Libanon waar ik regelmatig ben, blijkt dat zij niet weten dat de EU, de UNHCR en de VN ongelooflijk goed werk doen. Er is daardoor veel onvrede. Misschien gaan mensen daardoor onterecht over tot gevaarlijke acties. Het verhaal vertellen blijft heel belangrijk, maar dan moet het natuurlijk wel kloppen.

Staatssecretaris **Dijkhoff**: Ja, het moet kloppen. Aan de ene kant is er een informatieprobleem en aan de andere kant is er het probleem dat officiële instanties en overheden niet meteen worden vertrouwd als ze informatie verstrekken. Het is het beste als de informatie onderling wordt doorgegeven. Het risico van valse informatie is dat mensen er wel naar handelen. Zo hebben we de lastige kwestie aan de oostgrens van Turkije, waar regelmatig zorgwekkende geluiden vandaan komen. De Turkse overheid zegt: op de plekken waar mensen door kunnen, kunnen mensen door. Je kunt je grens bewaken en openstellen voor mensen die echt vluchten, maar dan is het wel de bedoeling dat ze via die posten de grens oversteken. Als onderling het valse gerucht de ronde doet dat dit

onmogelijk is, krijg je riskante taferelen. Het is moeilijk om precies de vinger te krijgen achter ieder incident. Wij, en vooral ook de Europese Commissie, kaarten het wel steeds aan en betrekken daar ook de UNHCR bij om na te gaan of er sprake is van een structureel probleem. Zo blijven we het gesprek voeren en blijven we onze standpunten uitdragen. Op beleidsniveau is Turkije het met onze standpunten niet oneens. Dan is het een kwestie van details en incidenten die worden uitgezocht maar waarover je geen rapportage krijgt. Het blijft dus een ongemakkelijke situatie. Via ngo's, maar ook via de ambassade kaarten we dit steeds aan. Daar is ook Minister Koenders bij betrokken. Als er een zorgwekkend signaal is, gaat ook de Commissie na hoe het zit om vervolgens te wijzen op verplichtingen.

Ik kom bij de plannen die de Commissie heeft gepresenteerd en waarvan mevrouw Strik al zei dat die niet helemaal overeenkomt met het kabinetsplan.

Mevrouw **Stienen** (D66): Nog één ding over de cijfers in de eigen rapportage over het EU-voorzitterschap. Ik zie dat er 710 Syriërs zijn hervestigd vanuit de EU. Dat vind ik een laag aantal. Waar ligt dat aan?

Staatssecretaris **Dijkhoff**: Vanuit Turkije?

Mevrouw **Stienen** (D66): Ja.

Staatssecretaris **Dijkhoff**: Formeel zitten we in een een-op-eenfase en dan is het relatief een bijzonder hoog aantal. Als we strikt «een-op-een» zouden naleven, zouden we niet aan dat aantal komen. Wij doen het stelselmatig, net als Duitsland. Een aantal landen heeft het incidenteel gedaan. Er zijn ook wat aanloopproblemen geweest. We zitten nog in de opstartfase. Het is niet veel, 700, maar het is veel meer dan een-op-een.

Mevrouw **Stienen** (D66): Toch nog een vraag. Mevrouw Kaag, de VN-vertegenwoordiger in Libanon, ook een van de landen in de regio, heeft vorige week in haar rapportage aan de Veiligheidsraad aangegeven dat ze zich ernstige zorgen maakt over de druk op Libanon en over de instabiliteit van dat land. Het is algemeen bekend met welke hoeveelheden Libanon van doen heeft. De Libanese regering is bezig met een soort anticampagne tegen de VN, maar in de rapportage lees ik daarover niets terug. Nemen wij ook mensen op uit Libanon?

Staatssecretaris **Dijkhoff**: Ja, dat doen we ook.

Mevrouw **Stienen** (D66): Zijn daarover cijfers?

Staatssecretaris **Dijkhoff**: Het zijn er nooit meer dan 500 per jaar.

De **voorzitter**: Voordat u naar een ander blokje gaat, wil ik nog graag weten of vluchtelingen de grens over kunnen naar Turkije, Libanon of Jordanië. Turkije heeft mede op verzoek van de EU het visumvereiste ingevoerd voor Syrië en Irak. Kunnen ze wel zonder visum de grens over als ze aangeven vluchteling te zijn? Hoe gaat dat precies? Ik dacht dat het alleen bij hoge uitzondering werd toegestaan. Kunnen ze werkelijk het land uit, of niet?

Staatssecretaris **Dijkhoff**: Syriërs vanuit Syrië wel. Het visumvereiste is ingevoerd voor Syriërs die in een ander land al in veiligheid zijn en vanuit dat land naar Turkije willen.

De **voorzitter**: Ze kunnen de grens dus over?

Staatssecretaris **Dijkhoff**: Ja, als ze zich als vluchteling melden. Ze kunnen niet zomaar de grens over. Turkije laat nog steeds vluchtelingen uit Syrië toe in de bescherming.

Ik was aanbeland bij de nieuwe Dublinplannen. Ik zei al dat dit niet helemaal was wat Nederland had bedacht. Dat geldt ook voor de Commissie zelf, denk ik. Niet voor niets zijn er ooit twee richtingen gepresenteerd. Dit is niet de favoriete richting van de Commissie, maar dit is puur een kwestie van haalbaarheid. Het is overigens nog maar de vraag of het haalbaar is. Wij hebben liever een systeem waarbij je veiligheid en bescherming in Europa kunt krijgen maar niet zelf bepaalt in welk land dat is. Met het voorstel dat er nu ligt, kun je dat nog steeds beïnvloeden. Als je een smokkelaar gebruikt binnen de Europese Unie, zul je in het land waar je terechtkomt de asielprocedure ingaan als je de screening van het eerste land van inkomst hebt weten te ontlopen. Dat is wel een nadeel. Het is wel een verbetering. Ik denk niet dat dit dé oplossing biedt, maar het biedt in ieder geval de landen van eerste binnenkomst de 150%-grens. Het is echter geen evenwichtige verdeling van de opvang van vluchtelingen over de lidstaten. Ik denk dat die discussie slecht is begonnen vorig jaar doordat alleen maar werd gesproken over verdeling en percentages. Als je aan een land vraagt of men bereid is een percentage op te nemen, dan wil men weten van hoeveel. Als het antwoord dan is «van oneindig», krijg je niet eenvoudig consensus. Ik denk eerlijk gezegd dat dit soort voorstellen beter werkt als we kunnen aantonen dat we grip krijgen op onze buitengrenzen en meer controle hebben over de aantallen mensen die we in Europa veiligheid bieden dan voorheen. Als dat eenmaal bestendig is, zal het makkelijker zijn om met landen af te spreken hoeveel vluchtelingen op Europees grondgebied bescherming kunnen krijgen. In die volgorde is het gesprek makkelijker. Het huidige voorstel is volgens mij een poging om te zoeken naar het midden. Ik weet niet of het haalbaar is. Normaal gesproken moet het wel lukken als een derde meer wil, een derde minder en een derde ongeveer dit. In dit geval weet ik niet of het gaat lukken. Ik neem aan dat Slowakije zal beginnen bij de punten waarover wel overeenstemming is en daarvandaan zal proberen om een en ander bij elkaar te brengen, als een soort ritssluiting. Slowakije heeft een paar duizend mensen opgevangen. Het land had met Oostenrijk de afspraak dat de Oostenrijkse IND de asielprocedure zou uitvoeren, waarna Oostenrijk degenen die recht hadden op bescherming zou opvangen. Dat is niet het model dat ik voor me zie als ik denk aan het gemeenschappelijk dragen van de lasten. Voor afkopen – het is een soort afkopen in natura – voel ik al helemaal niet. Het bedrag zou dan zo hoog moeten zijn, dat het een afschrikwekkend effect heeft.

Mevrouw **Oomen-Ruijten** (CDA): Is er een bedrag afgesproken?

Staatssecretaris **Dijkhoff**: Nee. De plannen die zijn gepresenteerd bevatten wel een voorstel, maar er is nog niets afgesproken. Het voorstel is: € 250.000 per asielzoeker. Voor sommige landen is dat een absurd hoog bedrag, maar voor andere landen is het, los van de humanitaire kant, begrotingstechnisch heel aantrekkelijk, vooral als het een eenmalig bedrag is. Het is dus een voorstel van de Commissie en het is niet eenvoudig om daarover overeenstemming te bereiken. Ik verwacht ook niet dat dit heel snel leidt tot een compromis, zij het dat er het afgelopen jaar dingen zijn gelukt waarvan we dat niet hadden verwacht.

Mevrouw **Oomen-Ruijten** (CDA): Onder druk wordt veel vloeibaar.

Staatssecretaris **Dijkhoff**: Ja, maar dit is vrij ingewikkeld. Ik denk dat het helpt als de grip die nu begint te ontstaan, bestendig is en als de buitengrensbewaking door een Europese grenswacht stevig is. Dan zal dit soort gesprekken makkelijker te voeren zijn dan wanneer we niet kunnen

uitsluiten dat er weer hoge pieken in de instroom of vreselijke taferelen op de zee tussen Turkije en Griekenland te verwachten zijn.

Er werd gevraagd naar meer druk in het kader van relocatie en hervestiging. Dat staat minder prominent in ons verslag, maar het is gelukt om heel veel druk uit te oefenen op andere lidstaten. We maken wel eens het cynische grapje dat ze één ding niet zullen missen van ons voorzitterschap, namelijk de druk iedere keer weer op cijfers, cijfers, hervestiging en relocatie. Het heeft echter niet de aantallen opgeleverd waarop wij hadden gehoopt. Als Slowakije er de druk op houdt, kan het misschien werken. Maar verwachten dat Slowakije de druk opvoert die men zelf probeert te weerstaan, is niet zo zinvol. Vanuit Italië en Griekenland wordt er wel op gehamerd, maar de nood aldaar is wel afgenomen, vooral in Griekenland. Daar is de instroom immers flink gedaald. Italië wil wel graag dat relocatie doorgaat en koestert ook wat er nu gebeurt. Vorig jaar hamerde Italië op solidariteit en relocatie. Inmiddels beseft men ook dat het percentage migranten in Italië dat voor relocatie in aanmerking komt, vrij beperkt is. De Italianen begrijpen dan ook dat dit niet de oplossing is en hameren nu op andere zaken. Het aantal hotspots en opvanglocaties is flink uitgebreid, maar we moeten wel grip houden op de instroom. Relocatie uit Griekenland loopt wel, maar het is niet de slag van vorig jaar. Het land wordt dus niet in één klap ontlast. Dat is niet gelukt.

Mevrouw **Stienen** (D66): Het waren er 160.000, toch?

Staatssecretaris **Dijkhoff**: Relocatie en hervestiging bij elkaar? Zo veel kan niet, want zo veel mensen zijn daar niet meer. Uit het Griekse contingent zijn de mensen informeel gerelocceerd. Ze zijn namelijk doorgelopen.

De **voorzitter**: Maar er zitten toch nog steeds meer dan 50.000 mensen vast?

Staatssecretaris **Dijkhoff**: We nemen ook nog steeds mensen over. Dat doen we in een gestaag tempo.

Mevrouw **Oomen-Ruijten** (CDA): Dat zijn toch de mensen die zich niet willen laten registreren in Griekenland?

De **voorzitter**: Misschien kan de Staatssecretaris nog iets vertellen over het systeem van preregistratie. Komt dat nu goed van de grond of niet?

Staatssecretaris **Dijkhoff**: Mensen die zich niet willen laten registreren, komen niet in aanmerking voor relocatie. Er is een tijd geweest dat mensen ook niet naar de opvangcentra wilden gaan, maar zo dicht mogelijk bij de Macedonische grens wilden zijn in de hoop zo snel mogelijk door te kunnen. Dat neemt nu af. Inmiddels gaat het beter met de registratie, maar dat heeft wel de boel vertraagd. Uw vraag over preregistratie gaat over Duitsland?

De **voorzitter**: Nee. Die 50.000 mensen die vastzitten moeten nog steeds eerst worden geregistreerd en geïnterviewd. Pas daarna kan worden bekeken of ze herplaatst kunnen worden. Iedereen moet dus eerst over die bureaucratische hobbel om door te kunnen reizen.

Staatssecretaris **Dijkhoff**: Dat is de registratie voor de relocatie. Daarmee hebben we capaciteitsissues gehad met Griekenland. In het begin was het ook een alibi voor andere landen om niet aan relocatie te beginnen. Een paar landen zijn heel slim geweest. Toen ze wisten dat Griekenland toch niet kon leveren, zeiden ze: doe er maar 300. Die kregen ze niet. Daarna zeiden ze op de vergaderingen: we hebben het gevraagd, maar we kregen

ze niet, dus zo hoog is de nood niet; nu zoeken ze het maar uit. Nu zijn er genoeg relocatiekandidaten. Dat alibi is er dus niet meer. Sinds 8 juni kunnen 15.000 mensen in de preregistratie met een international protection applicant card voor één jaar in Griekenland verblijven in afwachting van de voltooiing van de echte registratie. Dat gaat dus met hoge aantallen. Dit gebeurt vooral sinds EASO aan boord is. Er is in Griekenland veel gebeurd, vooral dankzij internationale samenwerking. Griekenland doet zelf ook veel, maar in Nederland is het al niet makkelijk om 50.000 opvangplekken uit de grond te stampen, laat staan in Griekenland.

Volgens mij heb ik alle vragen beantwoord, maar het kan zijn dat ik vergeten ben om er een op te schrijven.

De voorzitter: Ik herinner me nog een vraag over differentiatie in rechten tussen subsidiair beschermde en vluchtelingen met betrekking tot gezinshereniging.

Staatssecretaris Dijkhoff: O ja, gezinshereniging. We hebben ons afgevraagd hoe effectief differentiatie in de voorstellen van de Commissie is. Zoals u kunt lezen, hebben we over wel meer zaken in het fiche vragen gesteld. We bejegenen het positief, maar dat betekent niet dat we niet kritisch zijn. We willen wel met Dublin vooruit en eigenlijk nog verder vooruit. Maar als landen die vooruit willen gaan roepen dat het niet genoeg is, dan weten we zeker dat we er niet komen. We hebben dan ook een positieve grondhouding – we willen immers verbeteringen aanbrengen – maar op onderdelen hebben we wel kritische vragen. In dit geval vraag ik me af hoe effectief het is. U vroeg eigenlijk om de garantie dat nareis niet wordt gebruikt als middel om te traineren en dat dit ook geen overweging is. Het is wel een overweging, maar we hebben ervoor gekozen om het niet te doen. Het stond vorige week wel in de Volkskrant. Ik wilde alle opties in kaart hebben. Vervolgens is de vraag wat je ermee doet. Wij hebben besloten om de nareistermijn te verlengen, want die liep sowieso uit en ik wilde niet een hoop mankracht en geld kwijt zijn aan procedures inzake boetes en ingebrekestellingen. De maximumtermijn is dus opgerekt, maar de IND heeft niet de opdracht om te traineren. De internationale eis blijft: zo snel mogelijk en «niet langer dan». Dat «niet langer dan» heb ik opgerekt om organisatorisch niet in de problemen te komen, maar het blijft «zo snel mogelijk». De tijdspanne is gecreëerd door de achterstand. Ik heb er vervolgens wel voor gekozen om dat te communiceren, dat wel. Ik heb dat echter niet op een toon gedaan waarop Denemarken dat heeft gedaan, in de zin van «kom niet». Dat werkt ook averechts, nog los van het feit dat je feiten moet communiceren en geen andere zaken. Ik heb eerlijk gezegd wel meer dingen opgevraagd, want ik wil weten wat er allemaal mogelijk is. Vervolgens maak je keuzes. De termijn loopt al iets terug, dus van opzet is geen sprake. Ik denk dat een paar lidstaten maatregelen hebben genomen bij gebrek aan grip op de instroom. Daar werken we nu wel aan. Zelfs de Zweden, die eigenlijk überhaupt niet wilden overwegen om ook maar iets te doen – ik geloof dat ze zelfs tranen hebben gelaten op de persconferentie – zijn dat soort maatregelen gaan nemen, omdat ze het niet meer wisten. Eerder hadden ze andere typen maatregelen niet willen overwegen. Je kunt het volgens mij beter zoeken in het beter bewaken van je buitengrenzen en in het kunnen bepalen wie je waar bescherming biedt. Dat is de betere weg.

De voorzitter: Dank voor de beantwoording.

Mevrouw **Wezel** (SP): Ik had ook nog een vraag gesteld.

Staatssecretaris Dijkhoff: Ik kan antwoorden dat we nog in gesprek zijn, ook met de VNG.

Mevrouw **Wezel** (SP): De Staatssecretaris zegt dat er gesprekken plaatsvinden met de VNG, maar de VNG zegt van niets te weten.

Staatssecretaris **Dijkhoff**: Ik denk dat dé VNG dat niet zegt.

Mevrouw **Wezel** (SP): Ik heb hier een stuk uit de NRC waarin dat staat.

Staatssecretaris **Dijkhoff**: Er zullen wellicht mensen zijn die dat hebben gezegd; in het lokale bestuur zitten veel mensen. Ik ga niet over de manier waarop de VNG intern communiceert. Ik heb vorige week nog gesproken met de VNG.

Mevrouw **Van Weerdenburg** (PVV): Ten aanzien van de stroom bootjes zei u iets opvallends, namelijk dat u niet had verwacht dat die zo drastisch zou afnemen als gevolg van de Turkijedeal. Trekt u daaruit voorzichtig de conclusie dat Turkije vorig jaar die bootjes dus ook al had kunnen tegenhouden, maar dat niet wilde totdat de buit binnen was en men er van alles voor terug kreeg?

De **voorzitter**: Misschien kunt u die vraag meteen beantwoorden?

Staatssecretaris **Dijkhoff**: Ik vind het wel creatief, maar nee, dat is niet de conclusie die ik trek. Ik heb de indruk dat er twee factoren zijn die ertoe leiden dat mensen de oversteek niet meer wagen. Ik heb Turkije vorig jaar, nog voor de afspraken, met een aantal heel gerichte acties pogingen zien doen om de instroom zo veel mogelijk te stoppen. Dat lukte dan een week en daarna hadden de smokkelaars weer een andere methode gevonden. Er waren hele bootfabrieken aan de kust, waar die rubberboten werden gemaakt. Die fabrieken hebben de Turken ontmanteld en ze hebben ook valse paspoorten in beslag genomen en mensen gearresteerd. Dat zorgde even voor een kleine inzinking, al waren het niet de aantallen waar het nu om gaat. Vervolgens begon het weer van voor af aan. Twee dingen hebben geholpen. Ten eerste de afspraken. Mensen weten dat ze, als ze naar Griekenland oversteken, niet eindigen in Duitsland of Zweden of in Nederland of België, de landen die na Duitsland en Zweden favoriet zijn. Immers, met Turkije is afgesproken dat beoordeling plaatsvindt in Griekenland waarna je terug kunt. Ten tweede heeft Macedonië, net als een aantal andere landen in de Westelijke Balkan, grensmaatregelen genomen, waardoor mensen die in Griekenland zijn niet kunnen doorreizen. In Turkije is ook perspectief, zij het dat dat beter kan. Voorheen was het «als ik maar in Griekenland ben, dan kan ik daarna door naar Duitsland, Zweden, Nederland of waar ik ook maar naartoe wil». Als dat stopt, verandert het perspectief. Dan gaat de keus tussen Griekenland en een poging tot hervestiging vanuit Turkije, zij het dat die kans nu wel kleiner is dan voorheen met de boot. Dergelijke dingen hebben ertoe geleid dat de oversteek flink is afgenomen. Er zijn bepaalde risico's die je niet voor jezelf of voor je gezin neemt als de kans dat je ook krijgt wat je denkt of hoopt ervoor terug te krijgen, afneemt. Dat is volgens mij de grootste factor die het verschil verklaart. Ik zie Turkije nu ook niet met man en macht mensen tegenhouden. Het is niet zo dat nog steeds wordt geprobeerd om op bootjes te springen. Ik heb me laten vertellen dat waar op de marktjes in de Turkse kustplaatsen eerst vijftien smokkelaars stonden, nu weer vakantievierende gezinnen rondlopen.

Mevrouw **Van Weerdenburg** (PVV): Dan is de conclusie dus dat het hek nog het meeste heeft geholpen; een hek dat dichtgaat en dicht blijft?

Staatssecretaris **Dijkhoff**: Het ligt eraan waar je het neerzet. Voorheen hadden we ook al hekken, namelijk tussen Bulgarije en Turkije, ook met Europees geld gefinancierd. Dat was niet genoeg, dat hield mensen niet

tegen. Aan de zeegrens kun je niet met hekken werken. Nu ja, dat kan wel, maar dat is vrij cru. De afspraak met Turkije en de grensmaatregelen die lidstaten verplicht moeten nemen binnen Schengen, hebben ertoe geleid dat mensen niet konden doorreizen. Of het nu een hek is of een andere grensmaatregel, het feit dat je beter grip hebt op de Schengenbuitengrenzen werkt goed. Je moet dan wel afspraken hebben met degene aan de andere kant van de grens.

Mevrouw **Stienen** (D66): Volgens mij is 2016 sowieso niet een jaar met een goed gesternte, als je kijkt naar wat er allemaal in de wereld gebeurt. Ik denk dat we over 20, 30 jaar naar deze periode kijken als een keerpunt. Ik zie dat er veel moeite wordt gedaan, ook door de regering en de EU, en ik realiseer me heel goed dat het heel lastig is, maar ik zit toch met een ongemakkelijk gevoel: welke prijs wordt hier betaald en hoe kijken we daar over 20 of 30 jaar naar? Gisteren stond er in de NRC een artikel van Thomas Spijkerboer met als kop Turkijedeal kan nieuw Sebrenica worden. Ik weet dat de koppen niet worden gemaakt door de auteur zelf, maar de inhoud van zijn artikel bevat een aantal zorgpunten. Ik ben heel benieuwd hoe de Staatssecretaris dit artikel beoordeelt, voor zover hij het heeft gelezen. Eigenlijk zit onder mijn zorgen en onder het artikel een heel andere vraag, namelijk: hoe gaat Nederland hiermee om als land dat het internationale recht hoog in het vaandel heeft staan, net als de bescherming van mensen die op de vlucht zijn om politieke redenen? Ik voel dat er een enorme verandering gaande is. Wat is de toekomstvisie? Wat betekent dit voor het Vluchtelingenverdrag? Wat betekent het voor onze positie binnen de EU? Ik heb daar ook niet meteen een pasklaar antwoord op, en ik vermoed dat de Staatssecretaris dat ook niet heeft. Toch zou ik graag een vergezicht willen hebben. Het systeem staat enorm onder druk en daar maakt de D66-fractie zich enorme zorgen over.

Mevrouw **Nooren** (PvdA): Ik ben geïnteresseerd in het volgende. Is er een maatregel die u had willen nemen tijdens het voorzitterschap maar die u er niet door hebt gekregen? Het is met 28 lidstaten en nog een paar landen eromheen natuurlijk een kwestie van dealen en wheelen. Is er iets waarvan u zegt: dat hadden we gehoopt te bereiken, maar dat is niet gelukt?

Staatssecretaris **Dijkhoff**: Die laatste vraag is iets eenvoudiger te beantwoorden. Hadden we iets willen bereiken wat niet is gelukt? Ja, vooral hervestiging en relocatie. Ik had graag gezien dat die bleken te werken en ook hand in hand bleken te gaan. Dan hadden sommige lidstaten ook niet zo angsthazerig hoeven doen, alsof de hele samenleving omvalt als je 1.000 mensen opvangt. Dat soort laf gedoe is niet terecht en ook niet correct. Soms heeft dat ook wel tot enige aanvaring geleid. Laat ik het zo formuleren: sommige landen die nog steeds weglopen met de paus, moeten daar in hun politiek misschien iets van laten doorklinken.

Mevrouw **Stienen** (D66): Christelijke barmhartigheid.

De **voorzitter**: En dan niet alleen christenen opnemen.

Staatssecretaris **Dijkhoff**: Nee, dat heeft de paus ook niet gedaan. De paus heeft zelf mensen meegenomen en bekering was daarbij geen vereiste.

Ik kom op de vraag van mevrouw Stienen. Ik moet eerlijk zeggen dat ik het artikel nog niet heb gelezen, overigens mede door de kop. Ik dacht: goh, gezellig. Het systeem vind ik ondergeschikt aan wat er geregeld moet worden voor mensen en aan wat de samenleving aankan. We hebben ooit een systeem bedacht. Mijn standpunt is niet dat het verdrag anders moet, maar mijn standpunt is ook niet dat het nooit anders mag. We moeten

nagaan hoe we kunnen bijdragen aan het bieden van veiligheid aan mensen die op de vlucht zijn voor onderdrukking, oorlog en terreur, op een manier die de samenleving aankan. We doen er verstandig aan ons voor ogen te houden wat behapbaar is. Daarover kun je discussie hebben. Verder hebben we de plicht om medeverantwoordelijkheid te nemen voor de opvang buiten Nederland. We moeten niet zeggen: dit kunnen we in Nederland doen en de rest zoekt het maar uit. Het zijn geen grote vergezichten, maar als ik het artikel lees, kunt u wellicht mijn Nassaulezing lezen. Daarin heb ik iets meer de tijd genomen om uit te leggen hoe ik het zie. Die lezing is terug te vinden op de website.

De **voorzitter**: Hartelijk dank voor de beantwoording. We zullen de tekst van de lezing verspreiden, zodat we die waar dan ook tijdens onze vakantie kunnen lezen. Dank voor de terugblik en de vooruitblik. Ik hoop dat Nederland, nadat u hebt kunnen uitrusten, nog steeds flink druk blijft zetten op relocatie en hervestiging, ook al zijn we zelf niet meer in de lead, en dat we zelf zo veel mogelijk het goede voorbeeld geven. Hartelijk dank en veel succes!

Sluiting 16.43 uur.